

Skjemainformasjon

Referanse 190881
Innsendt 15.10.2008 16:10:57

Opplysninger om søker

Søker
Navn på organisasjonen Statens kartverk
Institusjonens leder Anne Cathrine Frøstrup
Postadresse Kartverksveien 21
Postnummer / Poststed 3511 Hønefoss
Tlf. til organisasjon 32118100
Prosjektets kontaktperson Arvid Lillethun
Tlf. til kontaktperson 32118315
E-post til kontaktperson lilarv@statkart.no
Nettside <http://www.statkart.no>
Org. Nr 971040238

Opplysninger om prosjektet

Prosjekt
Søknaden gjelder Utvikling av digitalt innhold og tjenester

- ☞ utvikling av brukervennlige digitale tjenester
- ☞ digital tilgjengeliggjøring og digital formidling av kunnskap og kulturarv
- ☞ samarbeid med faglige og regionale partnere for Kulturnett.no.
- ☞ "Digitalt fortalt – kulturminner på nett"

Tittel på prosjektet Nasjonale karttjenester over historisk-administrat

Sammendrag av prosjekt

Prosjektet tar sikte på å etablere digitale kartdata over historisk-administrative inndelinger. Etablerte kartdata vil være viktige for å bygge opp intelligente geografiske søkesystemer i de store arkivene, og skal kunne tilbys som online internett-tjenester, slik at de kan integreres i andre etaters web-løsninger og dermed nå brukere innen forvaltning, skole og allmennhet.

Prosjektbeskrivelse

1. Bakgrunn – behov for kulturhistoriske data

En nasjonal infrastruktur for geografisk informasjon bør kunne sikre allmennhet og offentlig forvaltning tilgang til et bredt utvalg informasjon og tjenester. Gjennom Norge digitalt-samarbeidet har mange offentlige etater tilbud knyttet til grunnkart, naturforhold og miljødata. Fram til nå har det i relativt liten grad vært tilbud om tjenester knyttet til samfunns- og kulturforhold. Mange brukere har behov for slike data, som i tillegg vil kunne ha betydelig interesse ut over det som kan kalles dokumenterte behov.

Ett slikt tema er historisk-administrative grenser. Med dette forstår vi geografiske data av administrative inndelinger i Norge fra nåtid og bakover i tid. Det er særlig fokus på

- historiske kommune- og amts/fylkesgrenser
- historiske oversikter over geistlig inndeling (sokn, prestegjeld, prostier og stift/bispedømmer)
- historiske oversikter over len, fogderier, sorenskriverdistrikter og tinglag

Statens kartverk har analoge arkiver over administrativ inndeling i Norge fra 1700-

tallet og framover. Dette er delvis geografiske oversikter, delvis lister over endringer samt originaldokumenter knyttet til endringene. Riksarkivet ser på dette arkivet som svært verdifullt materiale for å komplettere og kvalitetssikre de databasene over historiske områder og inndelinger som allerede er under utarbeidelse. Flere etater og institutter har registre og tabellariske oversikter, men gode geografiske oversikter mangler.

Rapporten "Kulturarven til alle – digitalisering i abm-sektoren" fokuserer på etablering og utnytting av karttjenester. Kobling av objekter og informasjon fra sektoren mot eldre administrative inndelinger er dratt fram som ett eksempel på muligheter for å forbedre tilgang til samlinger og informasjon. Prosjektet ønsker å følge opp de behov og signaler som er gitt.

2. Prosjektidé

Norsk lokalhistorisk institutt, Statens kartverk, Riksarkivet og Universitetet i Oslo ønsker å samarbeide for å etablere et geografisk datasett over historisk-administrative grenser. I dette prosjektet vil historiske kommunegrenser og kommuneinndelinger fra 1838 og fram til i dag ha hovedfokus, men partene har også interesse av å få fram digitale geografiske data over geistelige inndelinger.

Det er ønskelig å etablere digitale kartdata over historisk-administrative inndelinger, slik at det blir et nasjonalt tilbud tilgjengelig. Digitale kartdata vil kunne forvaltes i Statens kartverk som allerede holder ved like de nasjonale versjoner av riksgrense, fylkesgrense, kommunegrense og også har oppdaterte oversikter over kretsgrenser, sokn og eiendomsgrenser. Etablerte kartdata over historisk-administrative grenser skal kunne tilbys som online internett-tjenester og tjenestene skal ha en langsiktig/permanent karakter. Slike data og tjenester vil kunne brukes i allmenn informasjonsformidling om historiske forhold i Norge, forskningsarbeid, arbeid med lokalhistorie, bygdebokutvikling samt være en svært viktig kilde til etablering av geografiske søketjenester knyttet til alle nasjonale og regionale arkiver.

3. Kilder og faglig innhold i historisk-administrativ kartbase

3.1 Ulike tabellkilder og dokumenter

- En av de viktigste kildene til arbeid med en geografisk grensebase er Riksarkivets register-database med tabellarisk oversikt over Norges kommuner 1838-2007. Databasen er utviklet av Lars Nygaard og Heidi Einarsen, Avdeling for elektronisk arkiv i Riksarkivet, med bidrag fra Norsk Lokalhistorisk Institutt, Registreringssentral for historiske data og DIS-Norge.
- I tillegg er det utarbeidet en database av Kåre Bævre, Universitetet i Oslo. Denne basen har koblinger mellom gårdsenheter og kommuneinndelinger og har detaljer på et meget detaljert nivå. Prosjektet har gjennom samarbeid med Bævre tilgang til denne unike databasen.
- Riksarkivet har også en foreløpig, historisk database over geistlige inndeling fra ca. 1620 til 2002. Denne vil ferdigstilles og kvalitetssikres innenfor prosjektet.
- Norsk lokalhistorisk institutt har en del data om len/amt, fogderier og sorenskriverier som også vil aktiviseres i prosjektet.

3.2 Digitalt geografisk kildemateriale

Utfordringen er å etablere en geografisk database som fanger opp den dokumentasjon som ligger i de ulike kildene.

- Det er ønskelig å ta utgangspunkt i dagens geografiske administrative baser, og benytte det geografiske forløpet i ulike former for grenser der det er relevant for historiske grenser. Mange av de grenser som finnes i dag har vært uforandret i lang tid. Ved å ta utgangspunkt i dagens grenser vil en få mye "gratis" i form av geometri – det geografiske forløpet.

o kommune- og fylkesgrensebase for Norge, januar 2009

o grunnkrets-databasen, januar 2009

o matrikkelen, database over eiendomsgrenser, versjon vår 2009

Det er helt klart at en har behov for å benytte historiske dokumenter der avgrensning av kommunegrenser er inntegnet eller oppgitt:

- Det originale arkivet knyttet til kommunegrenseendringer
- Historiske manntalls- og matrikkelverk

- Kartmateriale som originalkart og kopier av trykte kart som ligger i de ulike nasjonale arkiver, både i små og større målestokker.
- Noe kartmateriale vil skannes og brukes som bakgrunnskilder ved digitalisering.

Det vil være aktuelt å lage en master-database fra tiden da antallet kommuner var på sitt høyeste (1941). Da vil alle kommuner være avgrenset. En vil da kunne jobbe seg både bakover i tid og framover i tid ut fra denne master-databasen. De tilførte opplysningene vil kunne være tilstrekkelige for å gjenskape avgrensing og arealet til de enkelte kommuner på et gitt tidspunkt.

Det skal etableres en effektiv digital produksjonsløype, og få alle grenseendringer og dermed kommuneinndelinger. Men det vil være behov for at deler av grenseforløp mv. vil måtte rekonstrueres som analoge manus. En digital prosess og lagring krever at det etableres en datamodell som sikrer at egenskapene som legges inn på hver grense og hver flate er organisert på en tilfredsstillende måte, slik at en senere kan ta ut tidsbilder og gjøre andre uttrekk og søk.

4. Teknisk innhold - kartdata og geodatatjenester

- Geografisk database; Det vil bli opprettet en geografisk database som inneholder alle vesentlige endringer for kommunegrenseinndelinger i Norge, fra ca 1838 og fram til år 2000, samt utvalgte grenser over geistelige inndelinger.
 - o Det er kun hovedendringer som bli vektlagt dokumentert i basen
 - o Databasen vil i første omgang bli etablert som versjoner som representerer situasjonen hver gang en vesentlig grenseendring har funnet sted.
 - o Det skal også etableres areal (polygoner) for hver kommune/region
 - o Det skal legges inn egenskapsinformasjon i form av ID og navn
 - o Nøyaktighet for lokalisering foreslås å følge de spesifikasjoner som benyttes for ABAS – den nasjonale databasen overgjeldende norske administrative enheter. Det vil være aktuelt å etablere generaliserte utgaver for presentasjonsformål, i målestokk 1:1 mill og 1:5 mill.
- Geografiske internettjenester; Prosjektet vil fokusere på fire typer tjenester. Sluttbrukere vil få del i tjenestene som temalag i kartløsninger eller spesialtilpassede søketjenester.
 - o Nedlastbare data via nedlastingstjeneste: De geografiske databaser som etableres vil gjøres tilgjengelig via Norge digitalt nettportal for nedlasting og vil også kunne tilgjengeliggjøres på andre måter. SOSI-format og andre format.
 - o WMS-tjeneste: Web Map Server-tjeneste er en internettbasert karttjeneste.
 - o WFS-tjeneste: Web Feature Service-tjenester leverer et uttrekk av databasen i form av en GML-fil. Dette er en XML-fil med geografisk innhold. Det vil være viktig for bruk i søketjenester og online spørringer.
 - o WS-tjeneste. Spesialtilpasset søketjeneste (SOAP-basert web service) som er viktig ved automatisert søk.
- Skannede historiske kart;
 - o som et biprodukt fra arbeidet med etablering av grensebasen vil det skannes en del historiske kart. Disse vil bli tilgjengeliggjort. Antall omkring 50-100 kart.
- Kartvisningsverktøy;
 - o Det er ikke planlagt etablert et eget kartvisningsverktøy knyttet til historisk-administrative grenser. Tanken bak etablering av internett-baserte tjenester er å gjøre data tilgjengelig online for integrering i eksisterende eller nye kartvisningsverktøy hos de enkelte etater og organisasjoner. Tjenester inneholdende historisk-administrative grenser kan på denne måten etableres som egne tema i slike løsninger, og brukes samme med allerede eksisterende informasjon, så som grunnkart, flyfoto og temakart. Eksempler er at dette kan tas inn i ABM-utviklings "Digitalt fortalt", Riksantikvarens "Askeladden" eller Utdanningsdirektoratets "Kartiskolen". Dersom det er ønskelig med etablering av et eget kartvisningsverktøy spesialdesignet til visning av historisk-administrative grenser, kan en på et senere tidspunkt utvikle dette.
- Metadata;
 - o Det skal opprettes metadata for databaser, tjenester og skannede kart.
- Forvaltningssystem;
 - o Realisering av et langsiktig forvaltningssystem ligger utenfor dette prosjektet, men prosjektet vil nyte godt av de løsninger som er under utvikling og realisering i Statens kartverk, bl.a. matrikkelen og grenseforvaltningsløsningen.

5. Parter og organisering

- Norsk Lokalhistorisk Institutt vil tilby sin kompetanse knyttet til historisk-administrative grenser og vil kunne organisere del-aktiviteter knyttet til prosjektet
- Riksarkivet vil kunne stille spesialkompetanse til rådighet knyttet til oversikter over endringer i kommuneinndeling og andre inndelinger. Riksarkivet v/Lars Nygaard har etablert en kvalitetssikret database/register over kommunegrenseendringer, og har også en ikke kvalitetssikret database/register over endringer av geistlige grenser og inndelinger. Det er et mål å nytte dette materialet aktivt som innspill mot arbeidet med etablering av de geografiske oversiktene. Riksarkivet vil også kunne bidra i utarbeidelsen av en egnet datamodell for de historiske områdedataene, og i konvertering av eksisterende data over til denne.
- Statens kartverk vil gi tilgang til sitt dokumentarkiv over grenseendringer, sitt kartarkiv bl.a. med kommunegrensekart. Etablering av kartdata kan bygge på gjenbruk av eksisterende geografiske data. Kartverket vil organisere det tekniske arbeidet knyttet til etablering, vil sette opp internett karttjenester og vil lagre data i et forvaltningssystem.
- Universitetet i Oslo ved Enhet for digitalt dokumentasjon vil delta med kunnskap om begrepsdannelse, datamodeller og uttesting av databaser og tjenester. Kåre Bævre, vil delta med eget forskningsmateriale og database over kommuneinndelinger og andre administrative inndelinger.

• Prosjektledelse: Statens kartverk vil lede prosjektet. Hovedsakelig vil arbeidet deles i to og de ulike etatene vil ha ansvar for deloppgaver, der de historisk-faglige aktiviteter i stor grad dekkes av Riksarkivet og Norsk lokalhistorisk institutt

• Styringsgruppe: En representant fra hver av de deltagende parter.

• Referansegruppe: Det vil opprettes en referansegruppe, som vil nyttes til tilbakemelding knyttet til hvordan de ulike oppgaver tenkes løst og de produkter/tjenester som skal realiseres. Referansegruppen foreslås å ha deltagelse fra ABM-utvikling, Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste, SSB, Kirkerådet, Nasjonalbiblioteket.

6. Personressurser

- Norsk lokalhistorisk institutt, Hans Hosar og Marianne Wiig
- Riksarkivet: Kristian Hunskaar, Lars Nygaard, vit.ass.
- Universitetet i Oslo, Enhet for digital dokumentasjon : Christian-Emil Ore, Øyvind Eide, Jon Holmen og Økonomisk institutt: Kåre Bævre
- Statens kartverk, Arvid Lillethun, Trond Espelund, Sidsel Kvarteig, Jon Anders Bordal, Trond Olav Vassdal

Framdriftsplan

Framdriftsplan for hele prosjektperioden

Startdato 15.01.2009
Sluttdato 31.07.2010

Aktivitetplaner

Tittel	Fra dato	Til dato
Prosjektstyring	15.01.2009	31.07.2010
Utvikle datamodell	01.02.2009	31.05.2009
Utvikle manus	01.04.2009	31.01.2010
Digitalisere manus	01.06.2009	31.03.2010
Etablere database	01.08.2009	31.05.2010
Etablere WMS/WFS	01.04.2010	31.07.2010
Etablere nedlastdata	01.06.2010	31.07.2010
Etablere metadata	01.02.2010	31.07.2010
Info om prosjektet	01.10.2009	31.07.2010

Andre opplysninger/kommentarer om framdrift-/aktivitetsplan.

Samarbeidspartnere

Har du en samarbeidspartner? Ja

Samarbeidspartner 1

Navn Riksarkivet
Formell avtale? Ja
Postadresse Pb 4013 Ullevål Stadion
Postnr / Poststed 0806 Oslo
Kontaktperson Lars Nygaard
Tlf. til kontaktperson 22022600
E-post til kontaktperson lany@arkivverket.no
Rolle Koordinator for manus og faglig innhold

Samarbeidspartner 2

Navn Norsk lokalhistorisk instiutt
Formell avtale? Ja
Postadresse Observatoriegt 1b
Postnr / Poststed 0254 Oslo
Kontaktperson Knut Sprauten
Tlf. til kontaktperson 22925130
E-post til kontaktperson knut.sprauten@lokalhistorie.no
Rolle Bidra med manus og faglige innspill knyttet til historisk-adm inndeling.

Prosjektbudsjett

Prosjekt

Ettårig eller flerårig prosjekt? Flerårig

Er prosjektet pågående? Nei

BUDSJETT FOR FØRSTE ÅR

Utgifter

Hva	Beskrivelse	Sum
Personalkostnader (lønn/overhead)	Lønn inkl. påslag	kr 440 000,00
Varer/utstyr	Varer/utstyr	kr 0,00
Tjenester kjøpt av andre	Eksterne tjenester	kr 74 000,00
Andre utgifter (spesifiser)	Informasjon og veiledning	kr 20 000,00
Totale utgifter		kr 534 000,00

Inntekter

Beskrivelse	Tilskudd bekreftet?	Sum
<u>Søknadssum ABM-utvikling</u>		<u>kr 200 000,00</u>
Statens kartverk	Ja	kr 134 000,00
Kulturrådet	Nei	kr 200 000,00
Totale inntekter		kr 534 000,00

Kommentar til budsjett neste år

Det søkes om midler fra Kulturrådet som delfinansiering i prosjektet.

BUDSJETT FOR HELE PROSJEKTPERIODEN

Utgifter

Hva	Beskrivelse	Sum
Personalkostnader (lønn/overhead)	Lønn inkl. påslag	kr 660 000,00
Varer/utstyr	Varer/utstyr	kr 110 000,00
Tjenester kjøpt av andre	Eksterne tjenester	kr 0,00
Andre utgifter (spesifiser)	Informasjon og veiledning	kr 30 000,00
Totale utgifter		kr 800 000,00

Inntekter

Beskrivelse	Tilskudd bekreftet?	Sum
<u>Søknadssum ABM-utvikling</u>		<u>kr 300 000,00</u>
Statens kartverk	Ja	kr 200 000,00
Kulturrådet	Nei	kr 300 000,00
Totale inntekter		kr 800 000,00

Kommentar til hele prosjektperioden

Det søkes om midler fra Kulturrådet som delfinansiering i prosjektet.

Vedlegg

- 3_prosj_hist_adm_inndeling_2008-2010.doc
- 0_Hist_grenseprosjekt_bekreft_NLI.doc
- 08-05046-3 Søknad om midler til prosjekt - Nasjonale karttjenester over historisk-administrative inndelinger 635485.DOC